

23

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 31 grudnia 1984 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi oraz w zakładach prowadzących roboty wiertnicze z powierzchni.

Na podstawie art. 103 pkt 1 i 2 dekretu z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze (Dz. U. z 1978 r. Nr 4, poz. 12 i z 1984 r. Nr 35, poz. 186) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Rozporządzenie dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w zakładach górniczych:

- 1) wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi,
- 2) prowadzących z powierzchni roboty wiertnicze w ramach prac geologicznych związanych z ruchem zakładu górniczego lub wiercenia w celu eksploatacji kopaliny płynnych,
- 3) prowadzących z powierzchni wiercenia mroźniowe, wielkośrednicowe lub inne wiercenia za pomocą urządzeń wiertniczych lub innych zestawów wiertniczych.

2. Przepisy rozporządzenia stosuje się również przy wykonywaniu prac geologicznych obejmujących roboty górnicze lub wiercenia studzienne, które podlegają przepisom prawa górniczego stosownie do art. 2 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o prawie geologicznym (Dz. U. Nr 52, poz. 303).

3. Przepisy rozporządzenia obowiązują pracowników zatrudnionych przy robotach, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz mają odpowiednie zastosowanie do innych osób, jeżeli osoby te wykonują prace na terenie zakładu górniczego.

4. Rozporządzenie nie dotyczy robót wiertniczych wykonywanych w odkrywkowych zakładach górniczych w celu urabiania kopaliny za pomocą środków strzałowych.

5. Przepisy rozporządzenia dotyczące zakładu górniczego stosuje się również do zakładu, w którym są wykonywane roboty określone w ust. 2.

§ 2. Przy wykonywaniu prac w zakładach określonych w § 1 stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego, jeżeli przepisy niniejszego rozporządzenia nie stanowią inaczej.

Rozdział 2

Bezpieczeństwo ruchu.

§ 3. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest obowiązany określić w planie ruchu tereny bezpośrednio

związane z ruchem zakładu górniczego, na które ze względu na bezpieczeństwo ruchu wstęp osób nie upoważnionych powinien być zabroniony.

2. Tereny, o których mowa w ust. 1, powinny być utrzymane w należyтым porządku dla zapewnienia bezpiecznych warunków pracy, jak również oznaczone dobrze widocznymi tablicami, na których powinna być podana nazwa przedsiębiorstwa górniczego i zakładu górniczego oraz informacja o zakazie wstępu osób nie upoważnionych.

3. Tereny związane z ruchem zakładu górniczego, znajdujące się w ścisłym obrębie miast i osiedli, powinny być ogrodzone.

4. Za stan techniczny obiektów budowlanych zakładu górniczego jest odpowiedzialny bezpośredni ich użytkownik.

5. Stan techniczny i sposób użytkowania obiektu budowlanego zakładu górniczego powinien być okresowo kontrolowany przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje.

§ 4. 1. Miejsca niebezpieczne na terenie zakładu górniczego, takie jak doły urobkowe, baseny płuczkowe, doły na odpady ropne, szybiki, łapaczki ropne, zbiorniki wodne, powinny być ogrodzone do wysokości co najmniej 1,1 m.

2. Zbiorniki do magazynowania wody leczniczej z poduszką gazową powinny być ogrodzone.

3. Wylot czasowo nieczynnego otworu wiertniczego powinien być zabezpieczony.

§ 5. 1. Miejsca pracy, maszyny i urządzenia oraz aparaty pomiarowe i kontrolne powinny być stale utrzymywane w stanie zapewniającym bezpieczeństwo pracy.

2. Sprawność działania zaworów bezpieczeństwa powinna być kontrolowana co najmniej raz w miesiącu, a wyniki kontroli wpisywane do książki kontroli urządzeń.

3. Urządzenia wiertnicze do mechanicznych wierceń obrotowych — z wyjątkiem stosowanych przy pracach geofizycznych — powinny być wyposażone w ciężarowskaz lub inny wskaźnik obciążenia, usytuowany w polu widzenia wiertacza.

§ 6. Urządzeń i instalacji ochronnych oraz aparatury i mierników kontrolno-pomiarowych nie wolno uszkadzać, usuwać, używać niezgodnie z ich przeznaczeniem lub samowolnie wyłączać albo zmieniać. Urządzenia takie, w razie ich uszkodzenia, zniszczenia lub przejściowego unieruchomienia ze względów koniecznych dla ruchu zakładu górniczego, powinny być w możliwie najkrótszym czasie doprowadzone do właściwego stanu.

§ 7. 1. Dojścia do miejsc pracy należy utrzymywać w stanie umożliwiającym swobodne i bezpieczne poruszanie się po nich.

2. Szerokość przejść dla ludzi obok urządzeń transportowych, maszyn lub urządzeń w ruchu powinna wynosić co najmniej 0,75 m.

3. W miejscach, w których może powstać niebezpieczeństwo dla przechodzących, powinny być umieszczone odpowiednie zabezpieczenia, a jeżeli nie jest to możliwe ze względów technicznych — co najmniej sygnały lub tablice ostrzegawcze.

4. Pracownicy zatrudnieni przy obsłudze maszyn i urządzeń powinni nosić odzież obcisłą — bez luźnych części.

§ 8. Na każdej zmianie powinna być prowadzona dokładna ewidencja pracowników zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego.

§ 9. 1. W każdym miejscu pracy, w którym jest zatrudniony zespół złożony co najmniej z dwóch pracowników, powinien być wyznaczony spośród nich przodownik zespołu, a pracownicy wchodzący w skład zespołu powinni stosować się do wydawanych przez niego poleceń.

2. Nie wykwalifikowany pracownik przyjęty do pracy w ruchu zakładu górniczego, niezależnie od przeszkolenia go w zakresie określonym w art. 136 Prawa górniczego, powinien mieć przydzielonego na okres jednego miesiąca opiekuna, wyznaczonego spośród doświadczonych pracowników. Obowiązkiem opiekuna jest czuwanie nad wykonywaniem pracy przez tego pracownika i dopilnowanie unikania przez niego niebezpieczeństw związanych z warunkami pracy.

3. Przepis ust. 2 dotyczy również absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

§ 10. 1. Przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane doręczyć członkowi załogi górniczej za pisemnym pokwitowaniem instrukcję bezpiecznego wykonywania pracy na powierzonym stanowisku pracy w ruchu zakładu górniczego.

2. Instrukcje dotyczące bezpiecznej obsługi maszyn i urządzeń mechanicznych lub elektrycznych powinny być ponadto umieszczone na widocznym miejscu w ich pomieszczeniach.

§ 11. Pracownik na swoim stanowisku pracy jest obowiązany przed jej rozpoczęciem na danej zmianie sprawdzić stan bezpieczeństwa miejsca pracy. Osoba doзору ruchu lub wyznaczony przez nią pracownik powinien sprawdzić ogólny stan podręcznego sprzętu pożarniczego.

§ 12. 1. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu są obowiązane tak prowadzić i organizować prace na powierzonych im odcinkach, aby zapewnione było bezpieczeństwo pracy załogi oraz bezpieczeństwo ruchu zakładu górniczego.

2. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu są obowiązane pouczać pracowników o zasadach bezpiecznego wykonywania pracy oraz o zasadach bezpieczeństwa pożarowego, szczególnie przy poleceniu wykonania pracy w zmienionych warunkach.

3. Przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane ustalić na piśmie zakres czynności dla każdej osoby kierownictwa i dozoru ruchu oraz doręczyć go za pokwitowaniem.

§ 13. 1. Roboty niebezpieczne powinny być wykonywane przez doświadczonych pracowników pod bezpośrednim nadzorem osoby kierownictwa lub dozoru ruchu.

2. Przed rozpoczęciem wykonywania robót niebezpiecznych osoba dozoru ruchu nadzorująca te roboty powinna sprawdzić stan bezpieczeństwa miejsca pracy i urządzeń.

3. Podczas wykonywania robót szczególnie niebezpiecznych zabrania się równoczesnego prowadzenia innych robót.

§ 14. 1. Pracownicy zatrudnieni w miejscach, w których można liczyć się z możliwością urazów głowy, są obowiązani nosić hełmy ochronne. Obowiązek ten dotyczy w szczególności: przebywania w obrębie wieńc wiertniczych, pod masztami, trójnogami, przy urządzeniach pompowych, agregatach do szczelinowania i cementowania oraz przy napędach, windach i wyciągach przy obróbce odwiertów.

2. Pracownicy, którzy wykonują prace z użyciem lin stalowych, są obowiązani przy wykonywaniu tych prac używać rękawic ochronnych, a przy przecinaniu lin stalowych — używać okularów ochronnych.

§ 15. Pracownicy zatrudnieni przy:

- 1) robotach wiertniczych na terenach zagrożonych występowaniem gazów toksycznych,
- 2) wydobywaniu otworami wiertniczymi kopaliny płynnych o znacznej zawartości gazów toksycznych, w szczególności związków siarki,
- 3) obsłudze lub dozorze urządzeń do odsiarczania gazu,
- 4) pracach związanych z magazynowaniem płynów o znacznej zawartości związków siarki

powinni być przeszkoleni w temacie bezpieczeństwa zatrucia i zaznajomieni ze sposobem stosowania środków zabezpieczających oraz udzielania pierwszej pomocy w wypadku zatrucia.

§ 16. Zabrania się:

- 1) używania narzędzi, sprzętu i maszyn uszkodzonych, których stan zagraża bezpieczeństwu zatrudnionych lub otoczeniu,
- 2) przechodzenia lub przebywania pod zawieszonymi ciężarami oraz w zasięgu obciążonych dynamicznie układów linowych,
- 3) używania obuwia z podeszwami drewnianymi lub podkutymi gwoździami przy pracy na wieżach i pomostach wiertniczych, masztach i trójnogach.

§ 17. W razie stwierdzenia stanu zagrożenia bezpieczeństwa pracowników osoba dozoru ruchu jest obowiązana:

- 1) wstrzymać ruch na zagrożonych stanowiskach pracy i wycofać ludzi w bezpieczne miejsce,

- 2) podjąć niezwłocznie wszelkie kroki niezbędne do usunięcia zagrożenia oraz zawiadomić przełożonego o stwierdzonym stanie i wydanych w związku z tym poleceniach.

Rozdział 3

Bezpieczeństwo pożarowe.

§ 18. 1. Zakład górniczy i jego oddziały powinny być wyposażone w środki i sprzęt do zapobiegania pożarom oraz do ich zwalczania, według zasad ustalonych w odrębnych przepisach.

2. Pracownik zatrudniony w ruchu zakładu górniczego powinien być pouczony o sposobach zapobiegania pożarom i ich zwalczania.

3. Na terenie zakładu górniczego, w widocznych miejscach, powinny być umieszczone instrukcje technologiczne ustalające wymagania przeciwpożarowe oraz sposób alarmowania straży pożarnej.

§ 19. 1. Zabrania się palenia tytoniu, używania otwartego ognia oraz przechowywania materiałów łatwo zapalnych:

- 1) w odległości do 30 m od otworu wiertniczego i odwiertu, z którego może wydobywać się gaz palny,
- 2) w miejscach, w których wykonuje się czynności z ropą naftową, gazem ziemnym i produktami pochodnymi, oraz w innych miejscach i pomieszczeniach zamkniętych, zaliczonych do niebezpiecznych ze względu na możliwość wybuchu lub pożaru.

2. Przed miejscami i pomieszczeniami, w których istnieje niebezpieczeństwo wybuchu lub pożaru, powinny być umieszczone tablice ostrzegawcze z zakazem używania ognia i palenia tytoniu.

§ 20. Przy pracach wykonywanych w miejscach, w których istnieje niebezpieczeństwo występowania mieszanin wybuchowych, zabrania się używania narzędzi, sprzętu oraz obuwia i odzieży, mogących powodować iskrzenie.

§ 21. 1. Zabrania się prowadzenia w kierunku budynków z otwartym ogniem rowów, koryt lub ścieków, przez które mogłyby ściekać ropa naftowa lub inne produkty palne z odwiertów, zbiorników ropy lub gazoliny, dółów urobkowych lub magazynów materiałów palnych.

2. Zabrania się wznoszenia budynków na wyciekach ropy naftowej i gazu ziemnego oraz nad zlikwidowanymi lub nieczynnymi odwiertami i nad rurociągami ropnymi, gazolinowymi lub gazowymi.

§ 22. 1. Każdy zakład górniczy powinien posiadać plan obrony przeciwpożarowej oraz regulamin ochrony przeciwpożarowej.

2. Plan obrony przeciwpożarowej zakładu górniczego wydobywającego ropę naftową i gaz ziemny oraz wykonującego wiercenia powinien być uzgodniony z właściwą terenową komendą straży pożarnej.

3. Regulamin ochrony przeciwpożarowej powinien określać w szczególności organizację ochrony przeciwpożarowej, zakresy obowiązków i odpowiedzialności osób kierownictwa, dozoru ruchu i wszystkich pracowników, a także zawierać instrukcje dotyczące ochrony przeciwpożarowej oraz normatyw wyposażenia zakładu w sprzęt gaśniczy.

§ 23. 1. Dla wszystkich miejsc i pomieszczeń na terenie zakładu górniczego, w których istnieje groźba wybuchu lub zwiększone niebezpieczeństwo pożaru, powinny być ustalone strefy tego zagrożenia.

2. Do strefy zwiększonego zagrożenia pożarowego zalicza się te miejsca i pomieszczenia, w których mieszanina wybuchowa nie powstaje, jednak istnieje możliwość vzniesienia pożaru następujących materiałów palnych:

- 1) ciał stałych zapalających się w zetknięciu z wodą, pod działaniem wilgoci znajdującej się w powietrzu lub też w zetknięciu z powietrzem,
- 2) cieczy palnych mających temperaturę zapłonu powyżej 55° do 100°C,
- 3) ciał stałych w postaci podatnej na zapalenie.

3. Do strefy zagrożenia wybuchowego zalicza się te miejsca i pomieszczenia, w których istnieje możliwość powstawania mieszaniny gazu ziemnego, par ropy lub innych produktów z powietrzem o koncentracji wybuchowej.

§ 24. 1. Miejsca i pomieszczenia w strefie zagrożenia wybuchowego dzielą się na dwie kategorie niebezpieczeństwa wybuchu.

2. Do kategorii I niebezpieczeństwa wybuchu zalicza się miejsca i pomieszczenia, w których istnieje możliwość tworzenia się mieszanin wybuchowych:

- 1) o ciągłym niebezpieczeństwie wybuchu (stała obecność mieszaniny o stężeniu wybuchowym),
- 2) o okresowym niebezpieczeństwie wybuchu (mieszanina o stężeniu wybuchowym występuje co pewien czas, np. przy ładowaniu lub wyladowywaniu surowców albo produktów),
- 3) w których stężenie wybuchowe mieszaniny może wystąpić przy przerwaniu pracy urządzeń ochronnych lub pomocniczych (wentylacja, obieg wody chłodzącej itp.) tak szybko, że nie można temu zapobiec,
- 4) w których stężenie wybuchowe mieszaniny występuje wprawdzie powoli, ale wykrycie niebezpieczeństwa jest utrudnione.

3. W miejscach i pomieszczeniach określonych w ust. 2 powinny być zainstalowane urządzenia z sygnalizacją świetlną i akustyczną do wykrywania stężenia gazu tworzącego mieszaninę wybuchową, jeżeli okręgowy urząd górniczy nie zezwoli na stosowanie okresowych pomiarów.

4. Do kategorii II niebezpieczeństwa wybuchu zalicza się miejsca i pomieszczenia, w których przy normalnych warunkach pracy mieszanina wybuchowa nie powstaje, ale może powstać na skutek zmiany tych warunków, czyli pomieszczenia lub miejsca:

- 1) w których stężenie wybuchowe mieszaniny może wystąpić w razie uszkodzenia urządzeń wytwórczych lub magazynowych,
- 2) w których stężenie wybuchowe mieszaniny może wystąpić przy przerwaniu pracy urządzeń ochronnych lub pomocniczych, lecz narastanie niebezpieczeństwa jest powolne i łatwe do stwierdzenia (zapach lub inne wyraźne oznaki).

§ 25. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego dokonuje klasyfikacji obiektów budowlanych i technologicznych pod względem niebezpieczeństwa pożarowego i zagrożenia wybuchem oraz ustalenia stref zwiększonego zagrożenia pożarowego i stref zagrożenia wybuchowego, a także zaliczenia poszczególnych miejsc i pomieszczeń do odpowiedniej kategorii niebezpieczeństwa wybuchu (§ 24) i przedstawia okręgowemu urzędowi górniczemu do zatwierdzenia plan ruchu zakładu górniczego zawierający mapę sytuacyjną powierzchni z zaznaczeniem na niej obiektów oraz stref i kategorii zagrożenia poszczególnych miejsc.

2. Zasady zaliczania obiektów budowlanych do odpowiedniej kategorii niebezpieczeństwa pożarowego regulują odrębne przepisy.

§ 26. 1. Sąsiadujące ze sobą zamknięte pomieszczenia różnych stref zagrożenia lub kategorii niebezpieczeństwa wybuchu powinny być oddzielone od siebie szczelnymi ścianami albo otwartym przejściem bez dachu o szerokości co najmniej 1 m.

2. W ścianach działowych nie wolno umieszczać drzwi, okien ani też otworów wentylacyjnych. Za zezwoleniem okręgowego urzędu górniczego wolno wykonywać w ścianach działowych szczelne, nie otwierające się okna.

3. Przenoszenie siły napędowej przez ścianę oddzielającą miejsca o różnych kategoriach zagrożenia wybuchowego jest możliwe tylko pod warunkiem niezawodnego uszczelnienia przejścia przez ścianę.

§ 27. 1. Materiały pędne, oleje i smary powinny być przechowywane poza obrębem zabudowy urządzenia wiertniczego, w pojemnikach zamkniętych oraz w miejscach należycie przewietrzanych i zabezpieczonych przed ich zapaleniem.

2. Miejsca przechowywania materiałów, o których mowa w ust. 1, powinny być zlokalizowane w odległości co najmniej 15 m od zabudowy urządzenia wiertniczego. Odległość ta może być zmniejszona za zgodą okręgowego urzędu górniczego.

§ 28. 1. Rury wydechowe silników spalinowych powinny być wyprowadzone na zewnątrz budynku, a połączenia rury wydechowej — uszczelnione w sposób zapobiegający wydzielaniu się gazów spalinowych do pomieszczeń. Tam gdzie istnieje niebezpieczeństwo pożaru, szczególnie na terenach leśnych, rury wydechowe silników spalinowych powinny posiadać zabezpieczenie przeciwdziałające przenoszeniu się iskier.

2. Dachy budynków nad silnikami spalinowymi powinny być zaopatrzone w wywietrzniki. Rury wydechowe prowadzone w pobliżu drewnianych elementów bu-

dowli powinny być oddalone od łatwo zapalnych, nie osłoniętych części konstrukcyjnych obiektu budowlanego co najmniej o 60 cm, a od osłoniętych okładziną z tynku grubości 2,5 cm na siatce lub trzcinie albo inną równorzędną okładziną — co najmniej o 30 cm.

3. Prowadzenie rur wydechowych przez ściany wykonane z materiału łatwo zapalnego jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy rura jest zabezpieczona materiałem niepalnym na długości co najmniej 0,5 m przed i za ścianą, a ściana jest wykonana z materiału niepalnego w promieniu co najmniej 30 cm od rury.

§ 29. 1. Kominy kotłowni, kuźni oraz piecyków grzewczych powinny być zaopatrzone w iskrochwyty.

2. Między ścianą kotła parowego, w której znajdują się drzwi paleniskowe, a przeciwległą ścianą kotłowni powinna być pozostawiona wolna przestrzeń, wynosząca co najmniej 2,5 m. Tylne ściana kotła powinna być oddalona co najmniej o 1 m od ściany kotłowni.

3. Oprócz drzwi głównych w kotłowni powinny znajdować się na innej ścianie drugie drzwi ewakuacyjne. Drzwi te powinny otwierać się na zewnątrz i posiadać zamknięcia zaciskowe.

§ 30. 1. W razie opalania kotła lub pieca kuźniczego gazem ziemnym bezpośrednio z odwiertu, powinno być zainstalowane na rurociągu, w odległości co najmniej 10 m od kotłowni (kuźni), urządzenie zabezpieczające przed cofaniem się płomienia, a po obu stronach tego urządzenia powinny znajdować się zawory zamykające.

2. Gaz używany do opalania kotła (pieca kuźniczego) nie może być zanieczyszczony ropą.

3. Ciśnienie gazu doprowadzonego do opalania kotła nie może przekraczać 0,1 MPa. W kotłowni na rurociągu gazowym powinien się znajdować odpowiedni manometr do kontroli ciśnienia.

4. Wewnątrz budynku kotłowni gazociąg powinien być prowadzony górą, a przed paleniskiem powinien znajdować się na nim zawór zamykający oraz zawór zwrotny.

§ 31. 1. W razie powstania erupcji ropy naftowej lub gazu ziemnego z otworu wiertniczego lub odwiertu, należy w szczególności wyłączyć spod napięcia sieć elektryczną i zatrzymać silniki spalinowe oraz wygasić wszystkie ognie w promieniu co najmniej 200 m, jak również spowodować wstrzymanie ruchu drogowego i kolejowego w tym samym promieniu. W razie wystąpienia gazów toksycznych, należy odpowiednio zwiększyć ten promień.

2. W czasie prowadzenia akcji ratowniczej w celu opanowania erupcji zabrania się przebywania na terenie zagrożonym osób nie biorących udziału w akcji.

3. Sposób prowadzenia akcji ratowniczej, o której mowa w ust. 2, określają przepisy wydane w trybie art. 104 Prawa górniczego.

§ 32. W miejscach, w których istnieje zagrożenie wybuchowe lub pożarowe, dopuszcza się wykonywanie prac spawalniczych na podstawie zezwolenia kierownika ruchu zakładu górniczego lub jego zastępcy, pod warunkiem że

w miejscu wykonywania tych prac nie występuje niebezpieczne stężenie gazów palnych. Pomiar stężenia gazów palnych w miejscach prac spawalniczych muszą być dokonywane przed rozpoczęciem tych prac oraz podczas ich wykonywania.

Rozdział 4

Urządzenia elektryczne i mechaniczne.

§ 33. Do budowy i eksploatacji urządzeń elektrycznych w zakładach górniczych, w zakresie dotyczącym wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego, mają zastosowanie ogólnie obowiązujące przepisy o budowie urządzeń elektrycznych, przepisy eksploatacji technicznej urządzeń elektrycznych w zakładach przemysłowych oraz odpowiednie normy państwowe i branżowe, jeżeli niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej.

§ 34. 1. W strefie zagrożenia wybuchowego i w strefie zwiększonego zagrożenia pożarowego wolno stosować stacje, transformatorowo-rozdzielcze, dostosowane do wymagań danej strefy.

2. Do zasilania urządzeń elektrycznych w strefie zagrożenia wybuchowego powinny być stosowane tylko kable lub przewody dopuszczone przez Ministerstwo Górnictwa i Energetyki. W miejscach narażonych na uszkodzenia mechaniczne na kablach powinny być stosowane osłony.

3. Nie wolno używać izolacji z naturalnego kauczuku tam, gdzie przewody izolowane mogą stykać się z ropą naftową lub jej produktami.

4. W strefie zagrożenia wybuchowego nie wolno zakładać napowietrznych przewodów elektrycznych.

5. Kable i przewody zasilania zasadniczego, awaryjnego oraz sterowania urządzeń z napędem elektrycznym na wiertniach powinny być prowadzone oddzielnie.

§ 35. System zasilania urządzeń elektrycznych umieszczonych w strefie zagrożenia wybuchowego powinien umożliwiać wyłączenie tych urządzeń za pomocą wyłącznika umieszczonego w strefie nie zagrożonej wybuchem.

§ 36. 1. Silniki elektryczne do napędu urządzeń wiertniczych powinny być wyposażone w przyrządy kontrolno-pomiarowe, umożliwiające obserwację pracy silników oraz sterowanie nimi ze stanowiska wiertacza, a w przypadkach prowadzenia wiercen z ropą i gazem — co najmniej w dwa wyłączniki, z których jeden powinien być umieszczony przy stanowisku wiertacza.

2. Urządzenia wiertnicze powinny być wyposażone w urządzenia ograniczające maksymalną wysokość podniesienia wielokrążka ruchomego.

§ 37. Stosowanie grzejników elektrycznych w strefie zwiększonego zagrożenia pożarowego oraz w odwiertach i w zbiornikach pod poziomem cieczy jest dozwolone wyłącznie na warunkach określonych przez okręgowy urząd górniczy.

§ 38. 1. W strefie zagrożenia wybuchowego wolno używać tylko urządzeń elektrycznych budowy przeciw-wybuchowej, które zostały dopuszczone przez Wyższy Urząd Górniczy.

2. W strefie zagrożenia wybuchowego nie wolno używać lamp ręcznych zasilanych z sieci.

3. Przy zasilaniu wiertni z zewnętrznej sieci elektroenergetycznej, w dostępnym miejscu powinien być zabudowany w bezpiecznej odległości wyłącznik umożliwiający wyłączenie dopływu energii elektrycznej do wiertni.

§ 39. 1. Maszyny i urządzenia powinny być tak dobrane lub zabezpieczone, aby nie następowało ich przeciążenie, uszkodzenie lub zniszczenie.

2. Konstrukcja i budowa maszyn oraz urządzeń powinna zapewniać bezpieczną ich obsługę i eksploatację.

3. Maszyny i urządzenia powinny być okresowo kontrolowane. Zakres i częstotliwość kontroli powinna być ustalona dla wszystkich rodzajów maszyn i urządzeń, przy czym wyniki kontroli należy odnotowywać w odpowiednich księzkach.

4. Konstrukcje nośne urządzeń wiertniczych oraz wytwarzane elementy urządzeń wyciągowych należy poddawać okresowym badaniom kontrolnym.

5. Właściwi ministrowie określają w trybie art. 104 ust. 1 Prawa górniczego elementy urządzeń wyciągowych oraz zasady i terminy przeprowadzania badań kontrolnych, o których mowa w ust. 4.

§ 40. 1. Na przyrządach kontrolnych silników i urządzeń powinny być oznaczone dopuszczalne wartości maksymalne mierzonych parametrów.

2. Silniki posiadające określony zakres prędkości obrotów krytycznych powinny być zaopatrzone w obrotomierz, na którym należy zaznaczyć zakresy tych prędkości.

3. Tłoczna instalacja płuczkowa powinna posiadać świadectwo szczelności w dostosowaniu do ciśnienia roboczego pomp płuczkowych.

Rozdział 5

Roboty strzałowe.

§ 41. 1. Przy prowadzeniu robót strzałowych stosuje się przepisy w sprawie nabywania, przechowywania i używania środków strzałowych w zakładach górniczych oraz przepisy niniejszego rozporządzenia.

2. Pracownikowi, który nie jest do tego upoważniony, nie wolno posiadać ani używać środków strzałowych.

3. Każdy pracownik jest obowiązany zgłosić niezwłocznie osobie dozoru ruchu kradzież, zgubienie i znalezienie środków strzałowych lub powstanie niewypału oraz zauważony przypadek pozostawienia środków strzałowych bez dozoru.

§ 42. Ładowanie i zbrojenie perforatorów, torped oraz próbników wolno wykonywać tylko zgodnie z instrukcją obowiązującą w tym zakresie.

§ 43. 1. Przed rozpoczęciem robót strzałowych w otworach wiertniczych należy w sposób widoczny oznaczyć strefę ochronną odpowiednimi znakami ostrzegawczymi lub tablicami. Strefa ochronna powinna obejmować teren w promieniu co najmniej 30 m od punktu strzałowego.

2. W strefie ochronnej mogą przebywać jedynie osoby wykonujące i dozoru roboty strzałowe.

3. Zabrania się palenia tytoniu i używania ognia otwartego w strefie ochronnej oraz w pobliżu środków strzałowych.

4. Roboty związane z użyciem materiałów wybuchowych w otworach wiertniczych, z wyłączeniem perforacyjnych i służących uwolnieniu przechwyconego przewodu wiertniczego, powinny być wykonywane na podstawie projektu technicznego, zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego prowadzącego roboty wiertnicze.

§ 44. Zabrania się prowadzenia robót strzałowych w warunkach złej widoczności, w czasie burzy, zamieci i przy braku odpowiedniego oświetlenia miejsca pracy.

Rozdział 6

Substancje promieniotwórcze.

§ 45. 1. Prace z zastosowaniem substancji promieniotwórczych w otworach wiertniczych powinny być prowadzone na podstawie planu ruchu. Sposób zabezpieczenia wód powinien być ustalony w porozumieniu z Centralnym Laboratorium Ochrony Radiologicznej.

2. W razie stosowania izotopów do kontroli wody włożonej do złoża, należy codziennie kontrolować promieniotwórczość wody i kopaliny wydobywanej z otworów będących w zasięgu włożonej wody. W razie stwierdzenia skażenia wydobytej kopaliny, należy wykonać odpowiednie prace zabezpieczające. Sposób kontrolowania promieniotwórczości powinien być ustalony w porozumieniu z Centralnym Laboratorium Ochrony Radiologicznej.

§ 46. 1. Przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane wyznaczyć osobę odpowiedzialną za stan ochrony radiologicznej w związku z przechowywaniem i stosowaniem substancji promieniotwórczych i zgłosić ją do okręgowego urzędu górniczego. Osoba ta powinna mieć kwalifikacje potwierdzone przez Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej.

2. Osoby wykonujące prace z użyciem źródła promieniotwórczego powinny mieć zezwolenie kierownika ruchu zakładu górniczego oraz osoby sprawującej nadzór w zakresie ochrony przed promieniowaniem — na posiadanie i użycie tego źródła.

§ 47. 1. Roboty prowadzone z zastosowaniem substancji promieniotwórczych należy rejestrować w dzienniku wiertniczym.

2. Substancja promieniotwórcza w sondzie pomiarowej powinna być umieszczona bezpośrednio przed zapuszczeniem sondy do otworu wiertniczego.

Rozdział 7

Pierwsza pomoc w wypadkach i przepisy higienicznosanitarne.

§ 48. 1. W każdym oddziale i na terenie wiertni powinny znajdować się apteczka wyposażona w niezbędne materiały opatrunkowe i leki oraz nosze.

2. Pracownicy powinni być poinformowani, gdzie znajduje się apteczka i kto udziela pierwszej pomocy.

§ 49. Na terenie każdego oddziału lub wiertni powinna być wywieszona na widocznym miejscu instrukcja o postępowaniu w razie wypadku przy pracy. Instrukcja ta powinna również zawierać adres najbliższego pogotowia lekarskiego i sposób jego wezwania.

§ 50. 1. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu oraz inni pracownicy kwalifikowani powinni być przeszkoleni w udzielaniu pierwszej pomocy.

2. Na każdej zmianie roboczej w składzie załogi oddziału lub wiertni powinien być zatrudniony pracownik przeszkolony w udzielaniu pierwszej pomocy.

§ 51. 1. Pracownikom zatrudnionym przy wierceniach lub odległych oddziałach przedsiębiorstwo górnicze powinno zapewnić zaopatrzenie w wodę do picia i środki czystości oraz możliwość zagrzania posiłku, a także postawić do ich dyspozycji ogrzewaną szatnię, suszarnię odzieży, umywalnię, izbę wypoczynkową oraz ustępy.

2. Zabrania się spożywania oraz używania do mycia wody bez uprzedniego ustalenia przez stację sanitarno-epidemiologiczną, że woda ta nadaje się do tych celów.

Rozdział 8

Budowa wieży i urządzeń wiertniczych oraz wiercenia.

§ 52. 1. Odległość otworu wiertniczego przy prowadzeniu wierceń powinna wynosić co najmniej:

- 1) 30 m — od obiektów z ogniem otwartym, przy wierceniach za ropą i gazem oraz wierceniach w celu poszukiwania kopaliny stałych, wykonywanych w rejonach o przewidywanym nagromadzeniu gazu ziemnego,
- 2) szerokość strefy ochronnej dla zbiorników magazynowych materiałów łatwo palnych (§ 120) — od tych zbiorników,
- 3) półtorej wysokości wieży wiertniczej lub maszty — od linii kolejowych, kanałów wodnych, dróg publicznych, domów mieszkalnych lub budynków publicznych, z tym że odległość ta od linii wysokiego napięcia nie może być mniejsza niż 30 m.

W razie przewidywanego występowania medium toksycznego należy odległość tę odpowiednio zwiększyć.

2. Okręgowy urząd górniczy może w uzasadnionych wypadkach zezwolić na zmniejszenie lub nakazać zwiększenie odległości, o których mowa w ust. 1.

3. Wzajemną odległość otworów wiertniczych oraz odległość otworu wiertniczego od innych wyrobisk górniczych zatwierdza okręgowy urząd górniczy w planie ruchu. Odległość otworu wiertniczego od składów materiałów wybuchowych określają odrębne przepisy.

4. W razie prowadzenia wierceń na terenach leśnych, sposób zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów powinien być ustalony w porozumieniu z organem administracji lasów państwowych; dotyczy to również wypadków prowadzenia wierceń w odległości mniejszej niż 100 m od lasu, jeżeli przewiduje się napotkanie ropy lub gazu.

§ 53. 1. Budowa, demontaż lub przeciąganie wież wiertniczych, stawianie oraz opuszczanie wieżomasztów, czwórnogów lub trójnogów, montaż lub demontaż maszyn i urządzeń do wierceń powinny być prowadzone pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu.

2. Roboty, o których mowa w ust. 1, mogą być prowadzone tylko na podstawie szczegółowej instrukcji dotyczącej tych robót.

3. Zabrania się prowadzenia robót, o których mowa w ust. 1, na wolnym powietrzu przy silnym wietrze albo podczas burzy, śnieżycy, ulewy lub gołodzi.

4. Zabrania się wykonywania wierceń podczas burzy z wyładowaniami atmosferycznymi.

§ 54. Przed rozpoczęciem stawiania wież wiertniczych, wieżomasztów, czwórnogów lub trójnogów osoba dozoru ruchu nadzorująca te roboty osobiście jest obowiązana:

- 1) sprawdzić, czy roboty te zostały zlokalizowane w bezpiecznej odległości od napowierzchniowych przewodów elektrycznych i telekomunikacyjnych, oraz stwierdzić, że lokalizacja otworu nie zagraża podziemnym urządzeniom elektrycznym, telekomunikacyjnym, gazowym, ropnym, wodnym lub kanalizacyjnym,
- 2) skontrolować stan lin i wielokrążków zamocowania lin oraz prawidłowość olinowania.

§ 55. 1. Nogi czwórnogów i trójnogów po ich postawieniu powinny być zabezpieczone przed możliwością rozsuwania się.

2. Luźnych nóg czwórnogów lub trójnogów w czasie opuszczania nie wolno podciągać bezpośrednio rękoma, łomami lub rurkami.

3. Wieże, wieżomaszty i maszty konstrukcji stalowej o wysokości powyżej 16 m powinny być uziemione; urządzenia wiertnicze z napędem elektrycznym lub urządzenia wiertnicze, na których są zainstalowane agregaty prądotwórcze, niezależnie od wysokości wieży lub masztu, powinny być uziemione. Wyniki pomiarów uziemienia powinny być wpisane do książki kontroli urządzeń.

4. Na wiertniach znajdujących się w wierceniu i pozostających w próbach złożowych konstrukcje stalowe urządzenia wiertniczego powinny być połączone metalicznie z rurami okładzinowymi.

§ 56. 1. W wieży wiertniczej, oprócz wrot do wciągania rur i żerdzi, powinno znajdować się co najmniej dwie drzwi łatwo otwierających się na zewnątrz i mających zamknięcia zaciskowe.

2. Przy stanowisku wiertacza powinny znajdować się drzwi łatwo otwierające się na zewnątrz.

§ 57. 1. Górne pomosty wieży wiertniczej (wieżomasztu, czwórnogu lub trójnogu) w warunkach określonych w § 52 ust. 1 pkt 1 powinny być wyposażone w urządzenie umożliwiające pracownikowi pewną i szybką ewakuację na ziemię. Sprawność działania tych urządzeń należy kontrolować co najmniej raz w miesiącu.

2. Górne pomosty powinny być osłonięte w celu zabezpieczenia pracownika przed wiatrem.

3. Stałe pomosty manipulacyjne lub montażowe powinny być wyposażone w poręcze i listwy nożne.

§ 58. 1. W razie montażu lub demontażu wieży wiertniczej, wolno wchodzić na nią lub schodzić z niej tylko po drabinie lub schodach.

2. Drabiny zewnętrzne prowadzące wzdłuż ścian wieży do pomostu roboczego powinny być odpowiednio odsunięte od ściany i wyposażone w kabłąki i taśmy ochronne, jeżeli nachylenie tych drabin przekracza 80°.

3. Jedna z nóg czwórnogu i trójnogu powinna być wyposażona w drabinę.

§ 59. 1. W czasie wykonywania prac montażowych na wieży wiertniczej lub wieżomasztach nie wolno zatrudniać równocześnie innych pracowników na niższych poziomach.

2. W razie wykonywania prac na wysokości ponad 3 m nad poziomem terenu, pracownicy powinni być zabezpieczeni pasami bezpieczeństwa, jeżeli nie wykonują tych prac z zabezpieczonych pomostów roboczych.

§ 60. 1. Narzędzia używane przez pracowników przy budowie wieży wiertniczej powinny być umocowane w sposób zabezpieczający je przed spadnięciem.

2. Zrzucanie jakichkolwiek przedmiotów na ziemię przez pracowników pracujących na wieży lub jej górnych pomostach jest zabronione.

3. Na pomostach wieży nie wolno pozostawiać luźnych narzędzi ani innych przedmiotów.

§ 61. 1. Ciężkie klucze wiertnicze powinny być umocowane za pomocą linek stalowych o długości zapewniającej bezpieczeństwo pracy załogi, a ponadto powinny być wyważone przeciwwagą.

2. Przy napinaniu kluczy lub podnoszeniu przedmiotów z użyciem bębna pomocniczego nie wolno używać lin stalowych nawijanych ręcznie na ten bębenek.

§ 62. 1. Wszelkie operacje z użyciem wyciągu wiertniczego lub innych urządzeń, wykonywane ze stanowiska wiertacza poza zasięgiem jego pola widzenia, powinny odbywać się tylko przy tak zorganizowanej pracy, aby wiertacz otrzymywał sygnały od załogi o gotowości do rozpoczęcia manipulacji i bezpiecznego jej wykonania.

2. Urządzenia do regulowania biegu silnika napędzającego urządzenie wiertnicze powinny znajdować się obok stanowiska wiertacza, jeżeli bieg silnika nie jest dozorowany przez stałą obsługę.

3. Hak wiertniczy powinien posiadać pewnie działające zabezpieczenia, uniemożliwiające wypadnięcie zawieszona elewatora lub głowicy.

4. Krążki i wielokrążki manipulacyjne dostępne dla załogi powinny być osłonięte.

§ 63. 1. Urządzenia wiertnicze do wierceń obrotowych normalnośrednicowych do głębokości ponad 1500 m powinny być zaopatrzone w hamulce wspomagające.

2. W urządzeniach wiertniczych udarowych tarcze hamulcowe bębnowe powinny posiadać obrzeżyny uniemożliwiające zsuniecie się taśmy.

3. Przy wierceniach ręcznych wciągarka powinna być wyposażona w sprawnie działający hamulec oraz urządzenie zapadkowe, uniemożliwiające wsteczny ruch bębna.

4. W razie prowadzenia wierceń na terenie, na którym można napotkać ropę lub gaz, hamulce powinny być zabezpieczone przed iskrzeniem.

§ 64. 1. Pompa płuczkowa powinna być zaopatrzona w sprawnie działający zawór bezpieczeństwa i manometr, a ponadto kompensator, jeżeli ze względu na konstrukcję urządzenia nie jest to zbędne.

2. W polu widzenia wiertacza powinien znajdować się manometr na tłocznym rurociągu płuczkowym.

3. Zasuwa na rurociągu tłocznym powinna mieć oznakowanie lub urządzenie wskazujące na to, czy zasuwa jest otwarta, czy zamknięta.

§ 65. 1. Otwór, na którym roboty wiertnicze zostały czasowo lub trwale wstrzymane, powinien być zabezpieczony przed możliwością wpadnięcia przedmiotów oraz przed dostępem osób nie upoważnionych.

2. Otwory wielkośrednicowe powinny być zabezpieczone przed możliwością wpadnięcia do nich ludzi.

§ 66. W razie przeciągania wieży wiertniczej, osoba dozoru ruchu powinna uprzednio sprawdzić, czy trasa przeciągania wieży jest wyrównana i wolna od napowietrzonych linii elektrycznych i telefonicznych oraz innych przedmiotów utrudniających sprawność i bezpieczeństwo przeciągania wieży, jak również usunąć z trasy osoby nie związane z tą pracą.

Rozdział 9

Zabezpieczenie przed erupcją płynu złożowego z otworu wiertniczego oraz przed pożarem.

§ 67. Plan ruchu zakładu górniczego powinien określać, czy przy wierceniach zachodzi możliwość występowania płynów złożowych, z podaniem głębokości ich zalegania.

§ 68. 1. Podczas prowadzenia wierceń systemem obrotowym, przy których istnieje możliwość napotkania

złóż ropy lub gazu, otwory wiertnicze powinny być zaopatrzone w głowice przeciwerupcyjne.

2. Podczas prowadzenia wierceń, przy których można spodziewać się występowania pod ciśnieniem cieczy innych niż określone w ust. 1, należy zabezpieczyć się przed ich nieopanowanym wypływem.

3. Przy wierceniach udarowych, z chwilą pojawienia się śladów gazów lub ropy naftowej w otworze wiertniczym, należy zastosować środki konieczne do uniemożliwienia powstawania isker na terenie wiertni.

§ 69. 1. Głowica przeciwerupcyjna i więźba rurowa oraz pozostałe elementy zagłowiczenia otworu, łącznie z rurami okładzinowymi, na których jest zabudowane zagłowiczenie otworu, powinny mieć wytrzymałość na ciśnienie robocze nie mniejsze od spodziewanego ciśnienia głowicowego, obliczonego według kryteriów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 104 ust. 1 Prawa górniczego.

2. Zagłowiczenie otworu powinno umożliwiać pomiar ciśnienia głowicowego, a także zatłoczenie otworu i kontrolowany wypływ płynu złożowego.

3. Okręgowy urząd górniczy może w uzasadnionych wypadkach i pod określonymi warunkami zezwolić na zastosowanie zabezpieczeń przeciwerupcyjnych i rur okładzinowych o wytrzymałości mniejszej aniżeli określona w ust. 1.

§ 70. Wszystkie elementy przeciwerupcyjnego zagłowiczenia otworu, jeżeli nie mają atestu fabrycznego, powinny być wypróbowane wodą z zastosowaniem ciśnienia o 100% większego od przewidywanego ciśnienia roboczego dla zakresu ciśnień do 35 MPa, a o 50% dla ciśnień większych od 35 MPa.

§ 71. 1. Urządzenia sterujące głowicami przeciwerupcyjnymi i zasuwami powinny być dostępne w sposób łatwy i bezpieczny, a załoga powinna być zapoznana ze sposobem obsługi tych urządzeń.

2. Na stanowisku ręcznego sterowania, o którym mowa w ust. 1, powinny być oznaczone kierunek obrotu drążka sterowniczego i ilość obrotów do całkowitego zamknięcia; manewrowanie drążkami powinno odbywać się z bezpiecznej odległości od wylotu otworu.

§ 72. Szczelność i sprawność głowic przeciwerupcyjnych należy kontrolować według zasad określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 104 ust. 1 Prawa górniczego.

§ 73. 1. W razie prowadzenia wierceń systemem obrotowym, przy których istnieje możliwość napotkania ropy lub gazu, kierownik ruchu zakładu górniczego powinien określić ilość i rodzaj zamknięć głowicy przeciwerupcyjnej.

2. Przy stosowaniu rur płuczkowych o różnych średnicach zestaw głowic przeciwerupcyjnych powinien zapewnić zamknięcie wylotu otworu na każdej z nich.

§ 74. W razie nieopanowanego wypływu gazu, ropy naftowej lub wody, kierownik wiercenia jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić o wydanych zarządzeniach kie-

rownictwo ruchu zakładu górniczego i okręgowy urząd górniczy oraz zawiadomić o wydarzeniu najbliższe stanowisko kierowania terenowej komendy straży pożarnej, służbę ratownictwa górniczego, właściwy urząd spraw wewnętrznych, najbliższą stację pogotowia ratunkowego oraz właściwe terenowe organy inspekcji sanitarnej i ochrony środowiska.

§ 75. 1. Przy prowadzeniu wierceń udarowych, podczas których istnieje możliwość napotkania ropy lub gazu ziemnego albo innych palnych gazów, oszalowana wieża wiertniczą wraz z zabudowaniami połączonymi z nią bezpośrednio zalicza się do II kategorii niebezpieczeństwa wybuchu. Instalacja elektryczna w wieży wiertniczej powinna spełniać wymagania urzędów przeciwwybuchowych.

2. Do napędu udarowych urządzeń wiertniczych do wiercenia za ropą i gazem można stosować silniki elektryczne oraz inne maszyny i urządzenia budowy zwykłej, pod warunkiem że będą one instalowane poza strefą zagrożenia wybuchowego, w oddzielnym pomieszczeniu, oddzielnym od wieży wiertniczej i jaty maszynowej otwartym przejściem o szerokości co najmniej 1 m.

3. Przy wierceniu udarowym za ropą i gazem na wiertni powinna znajdować się głowica umożliwiająca zabezpieczenie wylotu otworu, w razie wystąpienia objawów erupcji. Głowica ta powinna posiadać takie uzbrojenie, aby istniała możliwość kontrolowanego wpływu płynu złożowego i zatłoczenia otworu.

§ 76. Przy prowadzeniu wierceń obrotowych, gdy istnieje możliwość napotkania ropy lub gazu ziemnego albo innych palnych gazów, można stosować instalacje, maszyny i urządzenia budowy zwykłej, jeżeli otwór wypełniony jest płuczką, a wylot otworu zabezpieczony odpowiednim zagłowiczeniem. Instalacja elektryczna oświetlenia wieży i podbudowy powinna spełniać wymagania urzędów przeciwwybuchowych. W tych warunkach wieże wiertnicze i maszty wraz z ich podbudowami zalicza się do strefy zwiększonego zagrożenia pożarowego.

§ 77. Przed przystąpieniem do prac mających na celu wywoływanie produkcji ropy lub gazu należy na wiertni ustalić strefę zagrożenia wybuchowego.

§ 78. Do ogrzewania wież wiertniczych, jat maszynowych i związanych z nimi nie zadaszonych miejsc pracy mogą być stosowane tylko takie urządzenia, które w danych warunkach wiercenia nie stwarzają zagrożenia wybuchowego i pożarowego.

Rozdział 10

Rurowanie otworu i uszczelnianie rur okładzinowych.

§ 79. Rurowanie otworu wiertniczego powinno odbywać się pod nadzorem kierownika ruchu zakładu górniczego lub wyznaczonej przez niego osoby dozoru ruchu.

§ 80. Przed przystąpieniem do rurowania otworu oraz do robót ratunkowych należy dokonać oględzin wieży lub masztu, olinowania wielokrążków, haka, elewatorów, wyciągu i ciężarowskazu oraz bezzwłocznie usunąć wszystkie usterki. Wyniki oględzin należy odnotować w książce kontroli urzędów.

§ 81. 1. Prace ratunkowe z użyciem podnośników powinny być prowadzone pod nadzorem osoby dozoru wyższego, a urządzenia te — zabezpieczone przed rozrzutem.

2. Napinanie podnośnikami przewodu wiertniczego lub rur powinno odbywać się z bezpiecznej odległości z zewnątrz wieży lub masztu.

§ 82. Płukanie otworu płuczką, ropą lub płynami żrącymi w celu uwolnienia przechwyconego przewodu powinno być wykonywane pod nadzorem kierownika wiertni.

§ 83. W razie wydzielania się z otworu wielkośrednicowego gazów palnych, rurowanie może być prowadzone tylko w sposób zatwierdzony przez okręgowy urząd górniczy.

§ 84. 1. Cementowanie rur okładzinowych w celu uszczelnienia przestrzeni pozarurowej lub izolowania przewiercanych poziomów wody, ropy lub gazu może być wykonane tylko na podstawie projektu zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo erupcji podczas zapuszczania i cementowania rur okładzinowych w otworach wierconych za ropą i gazem, otwór powinien być wyposażony w urządzenie umożliwiająca zamknięcie wylotu z przestrzeni pierścieniowej.

3. Kierownik ruchu zakładu górniczego podejmuje decyzję dotyczącą przeprowadzania prób szczelności kolumn rur okładzinowych, zgodnie z instrukcją dotyczącą rurowania i cementowania obowiązującą w zakładzie górniczym.

§ 85. 1. Pracownicy zatrudnieni przy sporządzaniu zaczynu z cementu pakowanego w worki powinni być zaopatrzeni w okulary ochronne.

2. Instalacja cementacyjna wraz z głowicą cementacyjną powinny być wypróbowane na ciśnienie nie mniejsze od dopuszczalnego ciśnienia cementowania, przewidzianego w projekcie cementowania, a agregaty cementacyjne powinny być zaopatrzone w sprawne manometry oraz zawory bezpieczeństwa.

3. W czasie tłoczenia pod wysokim ciśnieniem cementu i przybitki należy odsunąć na bezpieczną odległość od agregatu i przewodów tłocznych wszystkich zbędnych przy tych czynnościach pracowników.

4. Zabrania się wykonywania jakichkolwiek prac związanych z koniecznością użycia wyciągu wiertnicy, w czasie, gdy głowica cementacyjna znajduje się pod ciśnieniem w okresie oczekiwania na związanie cementu.

§ 86. Jeżeli pod butem rur istnieje możliwość wystąpienia płynów złożowych, przewiercanie korka cementowego w kolumnie rur jest dozwolone po założeniu głowicy przeciwerupcyjnej. Okręgowy urząd górniczy może zezwolić na odstępstwo od tego przepisu.

Rozdział 11

Badania w otworach wiertniczych.

§ 87. 1. Nie wolno wykonywać prac pomiarowych w otworze wiertniczym podczas burzy z wyładowaniami atmosferycznymi.

2. Podczas wykonywania w otworze wiertniczym pomiarów i badań nie wolno równolegle prowadzić robót remontowych i przeglądów podzespołów urządzenia wiertniczego.

§ 88. 1. Wprowadzone do otworu przed pomiarami i wyciągane z niego po pomiarach przyrządy wgłębne do wykonania pomiarów geofizycznych nie mogą znajdować się pod napięciem.

2. Zbrojenie sprzętu środkami strzałowymi, sprawdzanie obwodu elektrycznego i demontaż sprzętu po odstrzeleniu powinny być wykonywane w odrębnym pomieszczeniu po usunięciu osób nie upoważnionych do tych prac.

§ 89. 1. Zabiegi mające na celu spowodowanie przepływu do odwiertu płynu złożowego lub intensyfikację przepływu powinny być wykonywane na podstawie projektu zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Przed przystąpieniem do wykonywania zabiegów, o których mowa w ust. 1, należy otwór uzbroić w głowicę przeciwerupcyjną lub w dolną część głowicy eksploatacyjnej i zasuwę wysokociśnieniową. Przepis ten nie ma zastosowania przy badaniach hydrogeologicznych, gdy nie przewiduje się występowania wód artezyjskich.

3. Badania w otworach z użyciem rurowych próbników złoża powinny być wykonywane na podstawie instrukcji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

4. Przed dowiercaniem poziomów ropy i gazu oraz w czasie prowadzenia badań przypryływu płynu złożowego przy opróbowaniach odwiertu na wiertni powinny znajdować się sprawne przyrządy do wykrywania węglowodorów oraz gazów toksycznych, w szczególności siarkowodoru.

Rozdział 12

Uszczelnianie poziomów wodnych, ropnych i gazowych oraz likwidacja otworu wiertniczego.

§ 90. 1. Nawiercone w otworze wiertniczym poziomy wód podziemnych oraz kurzawek powinny być uszczelnione w taki sposób, aby woda nie mogła przedostawać się do warstw zalegających niżej lub wyżej.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio przy nawiercaniu złóż kopalin płynnych.

3. Dalsze roboty wiertnicze w otworze hydrogeologicznym lub w otworze wykonywanym w celu poszukiwania wód mineralnych lub surowców stałych wolno prowadzić tylko po sprawdzeniu przez kierownika wiertni i osobę sprawującą dozór geologiczny skuteczności uszczelnienia poziomu wodonośnego.

4. Bez zezwolenia okręgowego urzędu górniczego nie wolno usuwać rur izolujących wody lub kopaliny płynne.

§ 91. 1. Po zakończeniu wiercenia każdy otwór wiertniczy, jeżeli nie jest przeznaczony do eksploatacji lub do innych celów, powinien być zlikwidowany.

2. Likwidacja otworu wiertniczego powinna być wykonana w sposób zapewniający szczelną izolację warstw oraz poziomów wodnych, ropnych i gazowych.

§ 92. W razie stwierdzenia zawodnienia lub zagazowania złóż kopalin albo szkodliwego dla gospodarki naruszenia stosunków wodnych, gazowych lub ropnych, albo stwierdzenia możliwości takiego niebezpieczeństwa, powinna być przeprowadzona rekonstrukcja otworu wiertniczego. W braku możliwości wykonania rekonstrukcji należy przystąpić do likwidacji otworu.

Rozdział 13

Wydobywanie kopalni płynnych.

§ 93. 1. Nie kontrolowane i nie regulowane wydobywanie kopaliny płynnej jest zabronione.

2. Warunki techniczne wydobywania kopaliny płynnej powinny być ustalone na podstawie wyników próbnej eksploatacji.

§ 94. 1. Ujęcie kopaliny płynnej wydobywanej z odwiertu powinno być szczelne, a w szczególności odwiert eksploatacyjny powinien być zaopatrzony w odpowiednią wytrzymałą głowicę, zawory zamykające i manometry. Szczelność głowicy eksploatacyjnej na odgałęzieniu i oddzielnym powinien być kontrolowana co najmniej raz w miesiącu, a wyniki kontroli powinny być wpisywane do książki kontroli.

2. Głowice eksploatacyjne, zawory i ich połączenia powinny mieć atest fabryczny na dopuszczalne ciśnienie robocze, nie niższe od ciśnienia głowicowego. Jeżeli urządzenia te nie mają atestu fabrycznego, ich wytrzymałość powinna być ustalona na podstawie przeprowadzonej próby.

3. Przy samoczynnej eksploatacji kopalni płynnych na każdym odgałęzieniu głowicy eksploatacyjnej o ciśnieniu roboczym większym niż 7 MPa należy montować podwójne zasuwę — awaryjną i roboczą.

4. W uzasadnionych wypadkach, spowodowanych warunkami technicznymi lub geologicznymi, kierownik ruchu zakładu górniczego podejmuje decyzję o wyposażeniu odwiertu w uszczelniacz (paker) eksploatacyjny.

§ 95. 1. Oddzielacze cieczy powinny odpowiadać warunkom wymaganym dla naczyń pracujących pod ciśnieniem.

2. Odwiert eksploatacyjny ropy naftowej powinien posiadać oddzielną ciecierz wyposażony w manometr z oznaczonym dopuszczalnym ciśnieniem roboczym oraz, w zależności od konstrukcji, w jeden lub dwa niezależnie od siebie działające zawory bezpieczeństwa. Zawory powinny być nastawione na odpowiednie ciśnienie robocze i zabezpieczone.

§ 96. 1. Odwiert eksploatacyjny gazu ziemnego lub grupa odwiertów powinny być wyposażone w oddzielną ciecierz i ciał stałych zaopatrzony w zawór spustowy i co najmniej jeden zawór bezpieczeństwa nastawiony na ciśnienie nie większe niż maksymalne ciśnienie robocze oddzielnicy.

2. Jeżeli dopuszczalne ciśnienie robocze oddzielnicy jest wyższe od maksymalnego ciśnienia głowicowego odwiertu, umieszczenie na nim zaworu bezpieczeństwa nie jest wymagane.

§ 97. 1. Zapuszczanie i wyciąganie rur wydobywczych powinno odbywać się w sposób zabezpieczający przed powstaniem erupcji ropy naftowej lub gazu z odwiertu.

2. Zapuszczanie i wyciąganie rur wydobywczych, uzbrojonych w uszczelniacze (pakery) eksploatacyjne, należy prowadzić na podstawie projektu zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 98. 1. Kwasowanie złoża przez odwiert, szczelinowanie hydrauliczne złoża, torpedowanie odwiertu oraz inne zabiegi w odwiertach, mające na celu intensyfikację wydobycia, powinny być wykonywane na podstawie projektu zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Pracownicy zatrudnieni przy kwasowaniu złoża powinni być zaopatrzeni w odzież ochronną i sprzęt ochronny osobistej, odporne na działanie odczynników, oraz w środki przeciw oparzeniu tymi odczynnikami.

§ 99. 1. Fakt odpalenia torpedy powinien być stwierdzony protokołarnie przez osobę kierownictwa ruchu lub wyznaczoną do tych robót osobę wyższego dozoru ruchu.

2. W razie trudności w wyciągnięciu torpedy z odwiertu lub w razie pozostania nie odpalonej torpedy, dalsze prace w otworze mogą być wykonywane tylko na podstawie projektu robót zatwierdzonego przez okręgowy urząd górniczy.

§ 100. Wygrzewanie elektryczne lub chemiczne odwiertu może być wykonywane tylko w sposób określony w instrukcji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego i pod bezpośrednim dozorem wyznaczonej przez niego osoby dozoru ruchu.

§ 101. 1. Wypuszczanie gazu ziemnego z odwiertu w powietrze jest dozwolone tylko w razie ważnych potrzeb ruchu — za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. W razie wypuszczania gazu ziemnego z odwiertu w powietrze należy przedsięwziąć konieczne środki w celu zabezpieczenia sąsiedniego terenu przed powstaniem wybuchu lub pożaru, jak również przed możliwością zatrucia.

3. Jeżeli odwiert położony jest w odległości **mniejszej** niż 100 m od lasu, o zamierzonym **wypuszczeniu** gazu ziemnego z odwiertu w powietrze **powinien być** **zawiadomiony** najbliższy organ administracji lasów państwowych.

4. Wypuszczanie do atmosfery gazu zawierającego substancje toksyczne jest dozwolone za zgodą **okręgowego** urzędu górniczego.

§ 102. 1. Gaz ziemny, zawierający w 1 m³ **więcej** niż 20 mg siarkowodoru lub **więcej** niż 40 mg siarki w postaci innych związków, powinien być przed **odgazowaniem** i oddaniem go do gazociągu **odsiarczony** **co najmniej** do powyższych wartości.

2. Gaz ziemny opuszczający urządzenie do **odsiarczania** powinien być kontrolowany na zawartość **związków** siarki.

3. Pomieszczenia zamknięte z zamontowanymi **gazociągami** lub aparaturą, przez które **przechodzi gaz** o większej zawartości związków siarki niż określona w ust. 1, powinny być intensywnie przewietrzane; **a** **szczelność** połączeń powinna być kontrolowana.

4. Gaz o większej zawartości związków **siarki** niż określona w ust. 1 może być użyty do celów **technologicznych** lub przemysłowych za każdorazową zgodą **okręgowego** urzędu górniczego.

§ 103. 1. Gaz ziemny dostarczany bezpośrednio przez zakład górniczy do ogrzewania pomieszczeń lub do **innych** celów w przestrzeniach zamkniętych powinien być **nawiany** w sposób gwarantujący wyczuwalność gazu:

2. Okręgowy urząd górniczy może nakazać **nawianianie** całej ilości gazu ziemnego, zużywanego w **obrębie** zakładu górniczego, bez względu na to, do **jakiego** celu zostanie on użyty.

Rozdział 14

Przepisy szczególne bezpieczeństwa pożarowego w związku z eksploatacją ropy lub gazu.

§ 104. 1. Ustala się następujące odległości od obiektów i urządzeń związanych z eksploatacją ropy naftowej lub gazu ziemnego:

- 1) 60 m — od odwiertów do kuźni, kotłowni, spawalni, warsztatów i innych obiektów z otwartym ogniem oraz budynków administracyjnych i mieszkalnych,
- 2) 30 m — od budynku tłoczni ropy naftowej lub gazu ziemnego i stacji redukcyjno-pomiarowej do kotłowni, kuźni, spawalni i innych obiektów z otwartym ogniem oraz dróg publicznych;
- 3) 60 m — od budynków gazoliniami, w których mogą występować mieszaniny wybuchowe, do **urządzeń** wiertniczych, dróg publicznych, kotłowni, **kuźni** spawalni, warsztatów i innych pomieszczeń z **otwartym** ogniem oraz budynków administracyjnych i **mieszkalnych**.

2. W wyjątkowych wypadkach okręgowy urząd górniczy może zezwolić na zmniejszenie odległości określonych w ust. 1.

3. W czasie obróbki i rekonstrukcji odwiertów ropnych będących w eksploatacji systemem pompowania dopuszcza się stosowanie silników spalinowych i elektrycznych budowy zwykłej, służących do napędu urządzeń na wolnej przestrzeni, przy czym odległość tych urządzeń od osi odwiertów powinna wynosić co najmniej 3 m.

§ 105. 1. Do I kategorii niebezpieczeństwa wybuchu zalicza się w szczególności:

- 1) miejsca w oszalowanej wieży i w połączonych z nią bezpośrednio zabudowaniach,
- 2) pomieszczenia, w których znajdują się otwarte zbiorniki ropy lub w których ropa jest przelewana otwartym strumieniem,
- 3) pas o szerokości 5 m dookoła otwartych zbiorników ropy i gazoliny lub miejsca ich przelewania na otwartej przestrzeni,
- 4) przestrzeń między zbiornikiem ropy, gazu i ich produktów a jego obudową w odniesieniu do zbiorników obudowanych,
- 5) pomieszczenia pomp gazoliny.

2. Do II kategorii niebezpieczeństwa wybuchu zalicza się w szczególności:

- 1) pomieszczenia tłoczni ropnych i sprężarek gazowych,
- 2) pas o szerokości 20 m dookoła wyznaczonej strefy I kategorii niebezpieczeństwa wybuchu.

§ 106. Stosowanie gazu do podgrzewania rurociągów prowadzących od odwiertów jest dopuszczalne pod warunkiem, że ujęcie odwiertu jest gazoszczelne, palnik gazowy instalacji ogrzewniczej znajduje się w odległości co najmniej 10 m od odwiertu, a ciśnienie gazu doprowadzonego do palnika będzie zredukowane poniżej 0,1 MPa.

§ 107. 1. Zabrania się podgrzewania zbiorników na ropę naftową oraz cystern kolejowych otwartym płomieniem.

2. Podgrzewanie zbiorników lub zamrożonych przewodów powinno być wykonywane z użyciem gorącej wody, pary wodnej lub w inny bezpieczny sposób.

§ 108. Ogrzewanie pomieszczeń na terenie gazoliniarni oraz pomieszczeń tłoczni ropnych i gazowych powinno być wykonywane za pomocą grzejników parowych lub wodnych.

§ 109. Kanały, którymi prowadzi się rurociągi ropne lub gazowe, powinny być przewietrzane oraz stale nakryte nieśliskimi płytami z materiału niepalnego i nie powodującego iskrzenia.

§ 110. 1. W tłoczniach gazowych mogą być stosowane silniki spalinowe oraz silniki elektryczne nie posiadające budowy przeciwybuchowej, jeżeli są ustawione

w osobnych pomieszczeniach, oddzielonych szczelną ścianą działową z muru lub, w razie stosowania silników elektrycznych, jeżeli silniki te posiadają sprawnie działającą, odrębną wentylację nadciśnieniową, a hala tłoczni jest wyposażona w sprawną instalację do wykrywania i sygnalizacji mieszanin wybuchowych.

2. Silniki spalinowe mogą być, za zgodą okręgowego urzędu górniczego, umieszczone w pomieszczeniu dmuchaw lub sprężarek gazowych, tylko w razie gdy sprężarki są gazoszczelne, a dławiki trzonów tłokowych znajdują się pod ssaniem lub są odpowietrzone z użyciem rur wyprowadzonych na zewnątrz pomieszczenia ponad dach budynku i tłoczni.

§ 111. Stosowanie napędów pasowych w pomieszczeniach, w których znajdują się pompy lub sprężarki gazowe, oraz w pomieszczeniach gazoliniarni, w których znajduje się gazolina lub mogą znajdować się gazy destylacyjne, jest dozwolone tylko pod warunkiem zastosowania niezawodnie działającego uziemienia i urządzeń przeciwdziałających gromadzeniu się elektryczności statycznej na pasach.

§ 112. 1. W budynkach gazoliniarni, tłoczni ropnych i gazowych oraz w innych pomieszczeniach, w których mogą powstać mieszaniny wybuchowe, powinny być stale otwarte górne otwory wentylacyjne o powierzchni wynoszącej 0,065 m² na 1 m³ pojemności danego pomieszczenia. Pomieszczenia takie w budynkach gazoliniarni powinny ponadto posiadać otwory wentylacyjne z żaluzjami na poziomie posadzki.

2. W pomieszczeniach określonych w ust. 1 powinny być zainstalowane działające automatycznie wskaźniki gazowe, jeżeli okręgowy urząd górniczy nie zezwoli na stosowanie okresowych pomiarów stężenia gazów.

§ 113. 1. Na terenie gazoliniarni, urządzeń do stabilizacji ropy naftowej oraz na terenie magazynów gazoliny nie wolno w szczególności:

- 1) palić tytoniu oraz używać otwartego ognia ani też posiadać przy sobie zapalnek, zapalniczek lub innych środków do niecenia ognia,
- 2) używać do oświetlenia lamp, które nie mają budowy przeciwybuchowej.

2. Przed wejściem na teren tych obiektów powinny być umieszczone tablice ostrzegawcze, informujące o zakazie, o którym mowa w ust. 1.

3. Teren gazoliniarni i urządzeń do stabilizacji ropy powinien być ogrodzony w sposób zabezpieczający przed wejściem osób nie upoważnionych.

§ 114. 1. Gaz doprowadzony do urządzenia kompresyjnego gazoliniarni nie powinien zawierać średnio więcej niż 20% powietrza.

2. Gaz przedostający się przez dławik trzonu tłokowego powinien być ujęty i odprowadzony.

§ 115. Jeżeli do regeneracji węgla w adsorberze jest stosowane powietrze lub gaz o większej niż 20% zawartości powietrza, temperatura węgla aktywnego nie powinna przekraczać 130°C.

§ 116. Adsorber w gazoliniarni węglowej powinien być zaopatrzone w szczególności w zawór bezpieczeństwa, manometr i co najmniej w trzy termometry zainstalowane na różnych poziomach.

§ 117. 1. Kolumna absorpcyjna gazoliniarni olejowej, reabsorber oraz kolumna destylacyjna powinny być zaopatrzone w termometr, zawór bezpieczeństwa oraz w plynowski.

2. Zbiorniki oleju absorpcyjnego powinny być zaopatrzone w manometr, zawór bezpieczeństwa oraz plynowski.

§ 118. Szczegółowe warunki techniczne, jakim dla zapewnienia bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego powinny pod względem przeciwpożarowym odpowiadać budynki i urządzenia gazoliniarni, urządzenia do stabilizacji ropy naftowej, magazyny gazoliny oraz budynki i urządzenia tłoczni ropnych i gazowych, rurociągi gazowe, stacje redukcyjne i pomiarowe, jak również zasady przeprowadzania prób szczelności i wytrzymałości rurociągów gazowych na terenie zakładu górniczego określają odrębne przepisy.

Rozdział 15

Zbiorniki ropy naftowej i jej produktów.

§ 119. 1. Ropę naftową i jej produkty dzieli się na trzy klasy niebezpieczeństwa pożarowego:

- 1) I klasa o temperaturze zapłonu niższej niż 21°C,
- 2) II klasa o temperaturze zapłonu od 21°C do 55°C,
- 3) III klasa o temperaturze zapłonu powyżej 55°C.

2. Niestabilizowaną ropę naftową zalicza się do I klasy niebezpieczeństwa.

§ 120. 1. Dla zbiorników, w których magazynowane są materiały łatwo palne: ropa naftowa lub jej produkty, ustala się następujące strefy ochronne:

Klasa niebezpieczeństwa pożarowego	Rodzaj zbiorników magazynowych	Maksymalna pojemność w m ³	Szerokość strefy ochronnej w m
1	2	3	4
I klasa	stalowe podziemne lub kryte jednometrową warstwą ziemi	2,5	bez strefy ochronnej
	stalowe naziemne i podziemne	5 50 500 powyżej 500	10 20 30 40

1	2	3	4
II klasa	stalowe naziemne i podziemne	20 30	bez strefy ochronnej 10
	wszelkie zbiorniki naziemne i podziemne	50 500 powyżej 500	15 20 30
III klasa	wszelkie zbiorniki	bez względu na pojemność	bez strefy ochronnej

2. Okręgowy urząd górniczy może w uzasadnionych wypadkach zezwolić na zmniejszenie strefy ochronnej przy zastosowaniu odpowiednich środków ochronnych.

3. Dane ujęte w tabeli nie dotyczą pojemników i zbiorników na materiały pędne, oleje i smary, określone w § 27.

§ 121. 1. W strefach ochronnych dla zbiorników magazynowych materiałów łatwo palnych (§ 120) zabrania się palenia tytoniu, niecenienia ognia oraz używania sprzętu i urządzeń nie mających budowy przeciwwybuchowej.

2. Strefa ochronna powinna być oznaczona tablicami ostrzegawczymi, a wokół zbiorników położonych poza głównym terenem zakładu górniczego lub jego oddziału wydobywczego strefa ochronna powinna być ogrodzona.

§ 122. 1. Zbiorniki lub grupa zbiorników naziemnych powinny być otoczone wałem ziemnym o wysokości co najmniej 1 m i szerokości korony co najmniej 0,5 m lub murem ochronnym.

2. Pojemność zlewiska objętego obwałowaniem powinna równać się przy jednym zbiorniku całkowitej jego pojemności, a przy grupie zbiorników — połowie ich pojemności. Przepusty wody w obwałowaniu zbiornika powinny być zamykane zasuwami od strony zewnętrznej obwałowania.

3. Zbiorniki zarówno podziemne, jak i naziemne powinny być skutecznie uziemione.

4. Na zbiorniku lub grupie zbiorników powinny być zamontowane instalacje odgromowe.

5. W oddziale zakładu górniczego należy zapewnić dogodny i bezpieczny dojazd do zbiorników magazynowych ropy i jej produktów.

§ 123. 1. Napelnianie zbiorników ropą naftową jest dozwolone tylko do takiej wysokości, aby nie wypełniona przestrzeń wynosiła co najmniej 30 cm, licząc od dolnej krawędzi dachu zbiornika.

2. Zbiorniki przeznaczone do magazynowania ropy i jej produktów zaliczonych do I klasy niebezpieczeństwa pożarowego powinny być wyposażone w zawór bezpieczeństwa.

3. Zasuwy, zawory i kurki na przewodach odpływowych przy zbiornikach powinny być zabezpieczone.

4. W celu obsługi zbiornika należy trwale przymocować do niego drabinę, zaopatrzoną w kabłąki ochronne. Umieszczanie drabiny wewnątrz zbiornika jest zabronione.

§ 124. Do pomieszczeń obudowy czoł zbiorników magazynowych gazoliny wolno wchodzić tylko pod warunkiem dokładnego przewietrzenia tego pomieszczenia. Pracownik znajdujący się w pomieszczeniu obudowy czoła zbiornika powinien być ubezpieczony przez drugiego pracownika znajdującego się na zewnątrz i gotowego do niesienia mu pomocy. Obok wejścia do magazynu gazoliny powinna być umieszczona tablica z odpowiednią instrukcją.

§ 125. Czyszczenie lub remont zbiorników gazu ziemnego, ropy naftowej i ich pochodnych oraz czyszczenie lub remont rurociągów ropy naftowej lub gazu ziemnego powinny być wykonywane zgodnie ze szczegółową instrukcją, zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego. Instrukcja ta powinna uwzględniać wymagania ochrony środowiska.

Rozdział 16

Ratownictwo górnicze.

§ 126. 1. Zadaniem ratownictwa górniczego jest niesienie niezwłocznej pomocy w razie zagrożenia bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego oraz wykonywanie prac mających na celu zapobieganie powstawaniu zagrożeń w zakładzie górniczym.

2. Każdy zakład górniczy jest obowiązany na wezwanie drugiego zakładu górniczego udzielić mu natychmiastowej pomocy.

§ 127. 1. Zakład górniczy wydobywający ropę lub gaz oraz prowadzący prace wiertnicze na potrzeby górnictwa naftowego powinien posiadać odpowiednio zorganizowane i wyposażone ratownictwo górnicze.

2. W uzasadnionych wypadkach, związanych z wielkością zakładu górniczego, o którym mowa w ust. 1, Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego może zezwolić na wspólne organizowanie ratownictwa górniczego przez zakłady górnicze.

§ 128. W zakładach górniczych prowadzących prace geologiczne, obejmujące roboty górnicze lub wiercenia studienne, które podlegają przepisom prawa górniczego

stosownie do art. 2 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o prawie geologicznym, o potrzebie utworzenia ratownictwa górniczego decyduje właściwy minister lub organ założycielski.

§ 129. 1. Za stan ratownictwa górniczego w zakładzie górniczym odpowiada kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest obowiązany wyznaczyć osobę dozoru ruchu do bezpośredniego kierowania ratownictwem górniczym.

§ 130. 1. Nadzór nad ratownictwem górniczym sprawuje Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego.

2. Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego wykonuje swoje zadania przy pomocy okręgowych stacji ratownictwa górniczego.

§ 131. Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego w uzgodnieniu z jednostką nadrzędną nad zakładem górniczym określa:

- 1) warunki, jakim powinni odpowiadać członkowie drużyn ratowniczych,
- 2) szczegółową organizację drużyn ratowniczych,
- 3) rodzaj i zakres wyposażenia stacji (punktów) ratownictwa górniczego,
- 4) rodzaje sprzętu ratowniczego, dopuszczonego do użytku w ratownictwie górniczym, a także zasady stosowania, konserwacji i naprawy tego sprzętu,
- 5) zasady i sposób prowadzenia kursów szkoleniowych z zakresu ratownictwa górniczego, ćwiczeń ratowniczych i badań lekarskich członków drużyn ratowniczych,
- 6) wytyczne prowadzenia akcji ratowniczych w zakładach górniczych.

Rozdział 17

Przepisy końcowe.

§ 132. 1. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego może na wniosek właściwego ministra zezwolić na odstępstwo od określonych przepisów niniejszego rozporządzenia, w razie gdy jest to niezbędne do przeprowadzenia prac naukowo-badawczych i doświadczalnych lub wprowadzania postępu technicznego w zakładach górniczych.

2. Zezwolenie wymienione w ust. 1 powinno szczegółowo określać rodzaj prac i zakłady górnicze, w których prace te mają być przeprowadzone, zakres odstępstw od przepisów rozporządzenia, warunki ich stosowania oraz okres ważności zezwolenia.

§ 133. Obiekty stałe, wybudowane przed wejściem w życie rozporządzenia, a nie odpowiadające jego wymaganiom, mogą być eksploatowane do czasu ich całko-

witej likwidacji lub modernizacji, za zgodą okręgowego urzędu górniczego.

§ 134. Traci moc rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1965 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi oraz w zakładach prowadzących roboty

wiertnicze z powierzchni (Dz. U. Nr 32, poz. 212 f z 1969 r. Nr 10, poz. 72).

§ 135. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: w z. Z. Messner